

МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Бачинський В.В., Коваль К.А., Ланцова О.В. *(Одеська державна академія будівництва та архітектури, м. Одеса, Україна)*

Відомо, що у теорії вищої освіти досліджені далеко не усі аспекти такої актуальної проблеми, як самостійна робота. Зокрема, недостатньо розкрита сутність та методика її організації, далеко не в усіх деталях розроблені наукові основи педагогічного управління самостійною роботою студентів.

Згідно з прийнятою стратегією, у вищому навчальному закладі майбутні фахівці повинні не тільки навчатися, але ще й учитися умінню навчатися. За такої умови самостійну роботу студентів потрібно розглядати з двох позицій: як об'єкт діяльності студента (тобто, навчальне завдання, що необхідно виконати), та як специфічна форма застосування студентом відповідного способу виконання навчального завдання з метою отримання нових або поглиблення та упорядкування уже існуючих знань.

Стверджується, що ядром, базовим елементом самостійної роботи повинна бути пізнавальна задача. У навчальному процесі – це навчальна або наукова проблема, яку рекомендується реалізовувати у формі системи навчально-дослідницьких задач. Вибір конкретної системи задач визначається особливостями об'єкту пізнання та самої структури пізнавальної діяльності.

Показується, що при організації самостійної роботи навчально-дослідницька задача може використовуватися як засіб конструювання змісту освіти в заданій формі, як засіб формування суспільно значимої діяльності та як засіб управління процесом її формування. Такий підхід до визначення змісту та ролі самостійної роботи дозволяє зняти протиріччя між її зовнішньою обумовленістю та внутрішньою сутністю, а виділення у кожному типі самостійної роботи пізнавальної задачі дозволяє викладачу заздалегідь

передбачити характер пізнавальної діяльності студента на кожному етапі його руху від незнання до знання та управляти цим процесом.

Робиться висновок: самостійна робота являється педагогічним засобом організації та управління самостійною діяльністю студентів. Сутність її визначається особливостями поставлених пізнавальних задач. Як вид пізнавальної діяльності, самостійна робота представляє не педагогічне, а гносеологічне явище і являє собою особливу форму навчального та наукового пізнання, внутрішній зміст якого складають уміння студента самостійно побудувати алгоритм досягнення поставленої мети.

Формулюється поняття “самостійна робота”, під яким рекомендується розуміти різноманітні типи навчальних і дослідницьких завдань, що виконуються студентами під керівництвом викладача або самовчителя з метою засвоєння різних знань, придбання умінь та навичок, досвіду творчої діяльності та вироблення системи поведінки. Дається визначення суті самостійного заняття та самопідготовки.

При такому розумінні самостійної роботи дозволяється виділяти наступні типи самостійної роботи: репродуктивна робота за зразком, реконструктивно-варіативна, частково-пошукова або евристична, дослідницька. За такої класифікації найкраще суміщаються елементи реальної та заданої моделі структури самостійної діяльності.

З'ясовується, що коли у структурі самостійної роботи переважає логіко-змістовна компонента, то у процесі навчання створюються умови для організації самостійної діяльності на пошук рішення. Якщо цільова настанова пізнавальних дій визначається процесуальною компонентою, то виникає ситуація для організації роботи на пошук способів рішення. Перші створюють, головним чином, необхідні умови для формування у студента потреби у знаннях та прискорюють процес їх засвоєння, а другі – змушують його усвідомлювати шлях власного руху до знань, регулювати свої дії згідно з метою та предметом діяльності, а також з метою управління нею.

Пропонується у межах дидактичної інваріантної тріади (актуалізація, формування (засвоєння) нового, застосування отриманих знань) управління самостійною роботою організовувати за наступною схемою: «лекція – позааудиторна післялекційна робота – самостійне заняття – групове, практичне (лабораторне) заняття – самостійна підготовка до наступної лекції». Зазначена структура може включати до себе також консультації та особистий контроль у формі опитування, тестування або бесіди. Наводяться й інші варіанти такого об'єднання.

Підводиться підсумок: організація самостійної роботи згідно з розглянутою методологією приводить до оптимізації розумової діяльності студента, що дає йому можливість не стільки отримати “багаж” знань, стільки самостійно “створювати” його для себе, а саме це й є головна мета будь-якої, у тому числі й вищої, освіти.